

מסוימים ולערפל אחרים וגם מהציור הקלאסי המותיר את כל הפרטים בחדות המלאה. שוני אחר מדרך הציור הרומנטי הוא ההמנעות - בלי להתחשב אם זוהי המנעות מכוונת או לא - מתנועה אמיתית. גוף נע אינו מאפשר ראיית מלוא הפרטים, ואמנים בציור הרומנטי ויתרו על פרטים כדי לחזק את תחושת התנועה. אצל שרגא כהן עובדים כל הפרטים בתשומת לב שווה, ולכן גם כאשר מופיעה משיכת מכחול הקרובה לתנועה במהותה, כמו בציור "התרנגול", נראה תרנגול זה כעשוי נוצות נחושת-קלל ממורטות וניצב כשכבה מעוטרת שדרכה אפשר להשקיף על הבניינים והעיטורים המופיעים ברוב ציוריו של צייר זה. תנועה מדומה זו עשויה להזכיר שוב את דרך הציור הקלאסיציסטי, בה אפילו הסוס הדוהר נראה כעומד קפוא במקומו. אך שרגא כהן אינו מנסה אפילו לצייר בסגנון רם ולהתייחס לפרטים כדרך שהתייחסו אליהם אנגר ורוד. כל הפרטים חשובים, אך חשיבותם אינה באה מכוח עצמם אלא משמשים איזה משל לנמשל אל-טבעי. כאשר מסתכלים כך על ציורים אלה מובנת גם העיטוריות המרובה, המופיעה כמעט בכל ציוריו של שרגא כהן. עיטוריות זו, המופיעות בצורת זרים מסוגנת, הצבת עמודים יווניים בעלי ריתמוס התעלות החוזר והכותרת הקישוטית, השימוש במוטיב של חלונות צבעוניים מעוטרים ושכבות עשירות דגם, מדגיש את הצד המופשט והבלתי מוחשי של הנושא, ויחד עם האפלולית הכללית, מכיון את הצופה לתוכן המיסטי. ציורו של שרגא כהן קרוב ברוחו לציור הרומנטי, אך בהדגישו את הצד האל-טבעי והמסתורי של הנושא, משתמש הצייר - ובצדק - בדרך עיצוב השואבת גם מהציור הקלאסיציסטי וגם מדרך הציור הרומנטי ויוצר סינתזה המתאימה במיוחד להעברת התוכן הפנימי האישי שלו. למרות סטיות קלות, מצטיינת תערוכתו של שרגא כהן באורגניות ואחידות, הן טכנית ביצועית והן חוויתית, המוכיחות שלצייר זה יש מטען רגשי עז, המכוון לכיוון ברור ומשמש כדחף וקנה-מידה בעת ובעונה אחת. יש רק לקוות שבציוריו הבאים יהרהר שרגא כהן יותר על היחס החשוב מאוד בין מבנה וכמות האלמנטים המרכיבים אותו ובין הפורמאט של הציור עצמו. רבים מהציורים שבתערוכה הנוכחית יש הרגשה שהפורמאט היה צריך להיות גדול יותר, דבר שהיה מונע הרגשת דחיסות מסוימת הקיימת בציורים עתה.

יחיאל קריזה

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 8.11.64 / תע' יחיד / בית דיזנגוף / תל-אביב

הגואשים ושתי תמונות שמן המרכיבים את תערוכתו של יחיאל קריזה מהווים המשך ישיר לתערוכת היחיד הגדולה של אמן זה, שנערכה לפני שנתיים בביתן "הלנה רובינשטיין". לתערוכה הנוכחית - גם אם אין מתחשבים בהתפתחות הפנימית של היצירות עצמן - יש מספר יתרונות חשובים על זו הקודמת: בראש ובראשונה מתאימים האולמות בעלי האווירה האינטימית של בית דיזנגוף הרבה יותר מאשר אולמות הענק של ביתן "הלנה רובינשטיין"

306

לתצוגת ציור מאופק ואינטימי כזה של יחיאל קריזה. הפעם אפשרית גישה ישירה באורח אינדיווידואלי לכל אחת מיצירותיו מבלי שהעין תופרע על ידי גודל האולם ותותקף ע"י עוד עשר יצירות באותו זמן. כמו כן, יש לזכור היטב שיחיאל קריזה השיג את רמתו הגבוהה בציורי השמן (שהיוו את תערוכתו הקודמת) דווקא דרך ציורי הגואש, שמהווים את המדיום הציורי בו פעל רוב שנות יצירתו, בו יש לו שליטה מוחלטת ודרכו עיצב גם את שפתו הציורית המיוחדת. ציורי הגואש שבתערוכה הנוכחית מהווים, איפוא, לא רק השלמה והמשך התערוכה הקודמת, אלא גם התפתחות והעמקה של עולמו הציורי של אמן זה ומעין חזרה על המקור.

לצופה המכיר את ציורי השמן שהופיעו בתערוכתו הקודמת של יחיאל קריזה, עלולים ציורי הגואש המופיעים בנוכחית להיראות דומים מאוד במבט ראשון. מבט שני, מעמיק יותר, יגלה את העושר שנוסף ליצירתו של קריזה בשנתיים האחרונות. לציוריו נוספה צבעוניות עשירה בגוונים ובגווני-גוונים, צבעוניות העולה על כל מה שעשה אמן זה מקודם. עושר צבעוני זה אינו מסוג העושר שאחריו נשארת היצירה ענייה, אלא ע"י שימוש בניואנסים כמעט אימפרסיוניסטיים, המשווים ליצירתו של קריזה מעין הילת אור בהיר ומעודן, רך וצבעוני. דרך אור זה מבצבץ רישום המשמש כתשתית ושלד המבנה הצבעוני. בהירות ועידון הצבע אינם מטשטשים את הקונטראסט החריף בין השלד הראשוני ובין הצבעוניות שבאה מעליו, ומקנים לציוריו של יחיאל קריזה אופי יס-תיכוני מובהק עם האור הבהיר והצללים הכהים של אזור זה. זוהי התפתחות הגיונית ועקבית מציורי הנוף הקודמים של קריזה ועד עיבודם הציורי השלם בשנים האחרונות. נוסף לכל אלה, נהפכה יצירתו של קריזה לבלתי-אמצעית, מיידית ורעננה עוד יותר מעבודותיו הקודמות עם חזרתו של אמן זה לטכניקת הגואש, שהוא יודע כה טוב לנצל את כל יתרונותיה בלי ליפול קורבן למגרעותיה כאטימות ונוקשות. אין ספק שתערוכה זו מהווה שלב חשוב ומסכם ביצירתו הפורה של אמן זה.

רבקה בן-סירה

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 8.11.63 / תע' יחיד / גלריה 220 / תל-אביב

כאשר מגדירים את יצירותיה של רבקה בן-סירה בשם "רישומים", יש לזכור היטב שאין אלה רישומי הכנה לציור צבעוני אלא ציורים שנעשו בשחור-לבן בהם ממלאים קווקוי העט את מקום הצבע והטקסטורה, יוצרים הרגשה פלסטית תלת-מימדית - בקיצור, ממלאים את כל התפקידים המוטלים בציור צבעוני על הצבע, החומריות ומשיכת המכחול. רישומים אלה אינם, איפוא, אלא ציורים שנעשו בשחור לבן בעזרת העט להבדיל מרישום שחור-לבן שנעשה במכחול ושומר על תכונות הכתמיות והתנועה השונות של המכחול. בציוריה מציבה רבקה בן-סירה צורות חריפות, הנראות ממרחק מה כשרידי עצים

307